

Železné nástroje z oppida Třisov (ve sbírkách Oddělení pravěku a antického starověku NM)

Kristýna Malinková

posudek vedoucího práce

Bakalářská práce Kristýny Malinkové se zabývá vyhodnocením železných nástrojů shromážděných během výzkumů J. Břeně (1954-1982) na jihočeském laténském oppidu Třisov. Cílem práce, jak nám sděluje abstrakt a úvod (kap. 1), byla detailní dokumentace a typologická analýza železných předmětů spadajících do kategorie „nástroje“ uložených v depozitáři Národního muzea v Terezíně, vyhodnocení jejich „prostorové distribuce“ a srovnání s nálezovými fondy ostatních oppidálních lokalit v České republice.

Dějinnám výzkumu Třisova se věnuje kapitola 2, autorka se zde soustředí pouze na výzkumné práce J. Břeně, a stručný přehled aktivit mladších, a opomíjí vesměs dějiny výzkumných prací starších. Zahrnuje sem i potenciál okolí oppida pro železářskou výrobu, který zahrnuje shrnutí poznatků o surovinových zdrojích v okolí a jako příjemné překvapení i invenci v podobě výpočtu potenciální spotřeby železa na oppidu Třisov, kde autorka vychází se soudobých odborných odhadů.

Obligátní dějiny bádání a předstupeň srovnávací analýzy představuje kapitola 3. Historie výzkumů na oppidech se zaměřuje především na doklady železářské produkce a to pouze na české a moravské lokality, zahraniční případy autorka nezohledňuje. Text zde bohužel působí stále (i po úpravě) na některých místech zmateně a nedotaženě, chybí důležité publikace, které jsou přitom velmi dobře dostupné (většinou se jedná o Archeologické Rozhledy, Památky Archeologické nebo internetové zdroje), např. přehled aktivit na Závisti nelze obsáhnout pouze na základě jedné publikace z roku 1978 (chybí tam být jen zásadní práce z r. 1997, citovaná na jiném místě); v případě Českých Lhotic to vypadá, že autorka popisuje úplně jiné oppidum – patří sem i nesmyslné tvrzení, že nalezené železné předměty mohly být do plochy oppida (!) zavlčeny orbou.

S teoretickou přípravou k vlastní typologické analýze se pokouší vypořádat kapitola 4. Diplomantka zde shrnuje jednak poznatky o železářské výrobě na oppidech a jednak uvádí přehled obecné typologie železných nástrojů. Nutno předeslat, že se jedná o kapitolu (zejména ve srovnání s ostatními částmi práce) velmi zdařilou. S citacemi (především zahraniční) literatury je úsporná, je ale nutné poznamenat, že publikací na toto téma zase tolik není a dostupné zdroje jsou využity dostatečně.

Co se týče vyhodnocení (kapitola 5), není jisté, jestli v celkovém zhodnocení (prezentovaném na grafu 1) lze například hřebíky jednoznačně chápat jako „nástroje“ (patří do stavebních kování). Určitá typologická „rozpačitost“ je patrná i v celkovém vyhodnocování katalogu (detaily viz oponentský posudek, zbytečné je zde opakovat), ačkoliv teoretická příprava k němu (kapitola 4.3) je pojatá velmi pečlivě. Nelze také úplně pochopit vyhodnocení předmětů podle jejich váhy, neboť ta jednak nereprezentuje rozměry předmětů v jednotlivých typologických kategoriích, jednak je také významně ovlivněna korozními a/nebo konzervačními procesy, stejně jako fragmentarizací (na tuto skutečnost byla autorka přitom předem upozorněna). Velký problém spatřuji i v tom, že diplomantka nezohlednila i jiné naměřené údaje, které tak pracně sbírala, a tím se nepokusila navrženou typologií

„zjemnit“ i z funkčního hlediska - právě zmiňované rozměry vzhledem ke kategorii a tvaru předmětu jsou podstatné (protože na velikosti v tomto případě zpravidla záleží!). Jistého vyhodnocení se dočkaly pouze hřebíky – pouze však podle kategorie, aniž bychom se ale dozvěděli, k čemu je to dobré.

Následná kapitola 6 se zabývá prostorovými vlastnostmi – tedy nálezovými okolnostmi předmětů v rámci oppida. Autorka opět nepoužila mapu sond z původních Břeňových výzkumů, která jí byla poskytnuta a omezuje se na verbální popis nálezů v jednotlivých partiích oppida (centrální část, akropole, hlavní brána apod.). Opět jí tady chybí některé relevantní práce (např. John 2012 – i když práce je uvedena v seznamu literatury) a nedozvídáme se ani, k čemu jsou uvedené informace dobré, tedy např. vzhledem ke koncentraci/výskytu určitých specializovaných činností, dílen apod. Není divu – tuto analýzu nelze kvalitně provést bez detailního studia nálezových situací s využitím primární dokumentace. To však nemohlo být v silách diplomantky, navíc pouze v záběru práce bakalářské, proto bych ani oponentovy připomínky nebrala jako závažnou výtku.

Problematická je práce s bibliografickými údaji. Opět zde narážíme na problémy spojené s odevzdáváním práce na poslední chvíli – v soupisu literatury chybí díla zmiňovaná v textu; někdy se mohlo jednat o tzv. sekundární citace, tj. uvedení práce citované v jiném díle, aniž by s ní autorka přímo pracovala (a tu poté opomněla uvést v seznamu literatury). Naopak v seznamu literatury se nacházejí díla, která v textu nenajdeme citovaná (mohlo se stát při redakci textu, kdy byly odstraněny některé pasáže). Nacházíme i chyby v údajích (pravidelně místa vydání, chybná vročení, údaje o autorech). O opomenutí, dle mého soudu podstatných, prací byla řeč výše. Na stylistické úrovni autorka během psaní textu výrazně zapracovala, se vzpomínkou na původní podobu textu tedy nepovažuji za podstatné té současné cokoliv závažnějšího vytknout.

Přínos práce spočívá jednoznačně ve vytvoření dobrého datového základu, tedy celkového katalogu železných nástrojů z oppida Třísov, včetně doprovodných kreseb a fotografií, které jsou kvalitní a uspořádané do přehledných tabulí. Tato, jistě velmi pečlivá, práce se neztratí; naopak představuje dobrý výchozí bod pro budoucí práci diplomantky, která chce u tématu v budoucnosti zůstat.

Slabinou je fakt, že výsledná podoba práce je spíše dílem spojených snah konzultanta a vedoucí práce, než samotné diplomantky, která navíc z nedostatku času (nebo vůle) nestihla zohlednit všechny připomínky. Dalším nedostatkem je potom vcelku zbytečné nevytěžení datové základny, ačkoliv tyto informace autorka pracně a dlouhou dobu sbírala.

Se zohledněním výše uvedeného doporučuji práci k obhajobě s výslednou známkou **dobře**.

V Praze 3. 9. 2014

Alžběta Danielisová

